

***L'exclusiva!* - Annalena McAfee**

L'antítesi o contraposició d'idees és la figura retòrica més utilitzada en l'oratòria i en la poesia. A les novel·les, les idees poden encarnar-se –i matisar-se– en personatges antònims. És el que ha fet Annalena McAfee (Londres, 1948) a *L'exclusiva!* amb Honor Tait i Tamara Sim.

Honor Tait va néixer en una família aristocràtica l'any 1917. Reportera compromesa, va cobrir esdeveniments com la guerra civil espanyola, el desembarcament de Normandia i la invasió de Vietnam. Va viatjar per tot el món, va conèixer els polítics més poderosos i les actrius més desitjades abans de retirar-se a Londres i enviudar. Els seus reportatges són llegits a les millors facultats del món occidental. L'any 1997, a punt de fer els vuitanta anys, encara apareix en inauguracions de galeries d'art i en actes dedicats a conflictes internacionals. Supervisa la reedició dels millors reportatges que va escriure, i cada dilluns rep a casa un pomell d'intel·lectuals que l'admiren.

L'única peculiaritat de la família de Tamara Sim és el germà drogaaddicte que ella es veu obligada a mantenir. Tamara està al dia de les operacions de cirurgia estètica de les actrius de segona fila i dels flirtejors més insulsos de les presentadores de televisió. Traspasa cada dia totes les línies vermelles del periodisme, tergivesa informació, plagia i roba sense complexos. Aprofita tots els seus recursos per col·locar exclusives, sobretot els que li proporciona la joventut, ja que el 1997 encara no ha complert els trenta anys. No necessita fer un gran esforç per posar-se en el lloc dels lectors de diaris populars, ja que és tan ignorant que ni tan sols sap que ho és.

En el primer capítol de la novel·la, Tamara ha rebut l'encàrrec d'escriure un reportatge de 4000 paraules sobre Honor Tait. En cadascun dels capítols posteriors la visita, la segueix, l'espia. Accedim a escenes de la vida privada i professional de totes dues, ens endinsem en els seus costums, defectes i pensaments ocults. Tenen unes personalitats tan diferents que propicien la caricatura: una és vella, rica, llegida, experimentada, íntegra, lletja i rígida; l'altra és jove, pobra, ximple, incompetent, frívola, atractiva i adaptable. Tam necessita Honor per progressar com a periodista; a Honor li vindria bé una mica de publicitat per vendre més llibres, però no està disposada a seguir el joc a algú que ni tan sols l'ha llegida.

Crueltat minuciosa

L'exclusiva! és la primera novel·la que publica Annalena McAfee, que ha treballat com a periodista durant més de tres dècades. Va ser directora literària del *Financial Times* i va crear el suplement literari de *The Guardian*. Ha conegut en primera persona, doncs, els ambients que retrata. Al marge que *L'exclusiva!* sigui –o no– un *roman-a-clé*, transmet detalls amb vigor i sobretot amb humor, fins al punt que certs passatges poden recordar les novel·les de Tom Sharpe. Els emparenta una crueltat minuciosa, una causticitat intel·ligent que solem vincular a les millors escoles privades d'Anglaterra. El llibre inclou unes quantes escenes memorables: el primer capítol, en què Honor arregla el saló per transmetre a la jove periodista una determinada imatge i en què cada objecte ens serveix per viatjar cap al seu passat; la trobada en què gradualment descobreix la que ella anomena "estúpidesa inexpugnable" de l'entrevistadora; la virulenta reunió celebrada cada matí entre caps de secció per decidir les prioritats informatives del diari; el sopar d'artistes i poetes a casa d'Honor al qual Tam es presenta sense ser convidada.

Les descripcions, incisives i plenes de bromes intel·lectuals i de jocs lingüístics –magistralment traduïts per Emili Olcina–, són un dels recursos on Annalena McAfee excel·leix. A vegades, però, resulten desmesurades. En primer lloc, perquè en comptes de contribuir a fer conèixer els personatges principals, acaben convertint-se en un objectiu en elles mateixes. En segon lloc, perquè els components grotescos poden acabar violentant la versemblança de la novel·la. Tots dos defectes convergeixen en el capítol quinze, dedicat als Premis de la Premsa, tan hiperbòlicament farcits de gags que poden arribar a suspendre la incredulitat del lector. El mateix succeeix amb les immenses llacunes culturals de Tam, que creu que Lévi-Strauss és una marca de texans, que T. S. Eliot era un autor d'obres musicals, i que Honor va conèixer personalment Lord Byron. Per contra, un dels recursos més convincents de la novel·la és la inclusió dels paràgrafs que les dues protagonistes escriuen: Tam refà el reportatge sobre Honor, l'Honor vella rescric el text sobre l'alliberament de Buchenwald que havia publicat l'Honor jove. Accedint a les mateixes frases perfeccionades una i altra vegada, el lector se situa dins la ment de les dues periodistes.

El final de *L'exclusiva!* admet una lectura moral que enfronta el periodisme rigorós de mitjan segle XX amb el subjectivisme del segle XXI. És temptador entendre el llibre com una reflexió sobre els límits de l'opinió, sobre la credibilitat d'uns mitjans que lluiten per la supervivència a cops d'exclusiva, sobre la rellevància d'unes informacions basades en l'anomenat "interès humà", que gairebé sempre significa sexe il·lícit o irregular, si pot ser fotografiat i disposat perquè pugui ser consumit per no-

lectors. Deixem que ho resumeixi Honor Tait: “El resultat final d’un procés de decadència que ha exaltat les nul·litats, ha dut el dormitori al basar i ha equiparat la fama i la virtut.”

Una noia obsoleta

Però també és possible trobar altres antítesis en el llibre. L’any 1997, Simon Jenkins va escriure al *Times* que els partidaris d’internet “mereixen la simpatia i la tolerància que en altre temps es va concedir als esperantistes i als radioaficionats. Internet gallejarà una mica a l’escenari i després ocuparà el lloc que li correspon entre les files dels mitjans menors”. Com Jenkins, Tamara Sim menysté la revolució digital i per tant comença a quedar antiquada sense saber-ho. Tania Singh, una de les seves companyes de diari, igualment jove però molt més preparada, està a punt d’arraconar-la. El futur, doncs, no es dirimeix entre joves i vells, sinó entre ments tancades i talents visionaris. Per tancar el cercle, Tania Singh és una admiradora confessa d’Honor Tait.

L’experiència existeix, i també la vellesa, agreujada per la soledat, i sense els atenuants que podria procurar la lucidesa: “L’insomni era una altra maledicció de l’edat. Era molt cruel que et calgués dormir menys a mesura que envellies i et quedessin més hores de vetlla per contemplar l’oblit que s’apropa.” Ara que és a punt de fer vuitanta anys, Honor Tait té temps per adonar-se dels errors que ha comès, no només personals, sinó també periodístics.

A Buchenwald –ens recorda l’autora-, l’arbre estimat per Goethe va ser venerat pels nazis, i finalment va ser destruït per un bombardeig aliat. Annalena McAfee retrata l’eufòria que precedeix la catàstrofe. Quinze anys després, entrat el segle XXI, aquells imperis periodístics s’han enfonsat o bé trontollen perillosament. Les xifres milionàries i la superioritat indiscutible del paper damunt la pantalla han passat avall sense remissió. *L’exclusiva!* és una elegia en forma de novel·la còmica.